ॐ नमः शिवाय

ॐ अस्य श्रीशिव. ऋउऋ. गायत्री. श्रीधरं छं. दंवी. भः म.

श्रिदंकी. ॐ ऐं कुरु श्रीं विसु. ॐ श्रीं विष्णु श्रीं उदर. ॐ ह्रीं सुद श्रीं

भः ॐ हुं रं श्रुं श्रीं सुर. ॐ हुं मित्र श्रीं कवि. ॐ ह्रं गरुयल

वयउं धरं शुक्र श्रीं करउल. ॐ अघकर. ॐ घघ. ह्रद यक्ष ह्रां भः

ॐ ऐं शुक्र. ह्रद. ॐ श्रीं विष्णु. मि. ॐ ह्रीं सुद. मिप. ॐ हुं

रं सु. कव. ॐ हुं मित्र. नेत्रय. ॐ ह्रं गरुयल वय उं धरं शु

क्रः. प्रभुपदम ॐ ह्रां ॐ हुं भक्त रंय श्रीं विष्णु वम हि. ॐ वै

ਜਾਠਿਯਸ੍ਯ ਮਹ੍ਰੀ ਯਤੇਤ੍ਰ ਨਿਤ੍ਯਃ ਸ੍ਰੀਦੇਵਪ੍ਰਧਾਨੋ ਕਿਤ੍ਸ੍ਰ ਏ ਤ ਰੂਮੋ
ਅਥਕ੍ਰਤਾਤ੍ਰਾਤ੍ਰ ਨਿਰ੍ਵ੍ਰਤ੍ਯ ਰਾਜੈਤ੍ਯਕ੍ਰਪ੍ਰਤਿੰਠਾਵਤ੍ਰੈਤ੍ਯਕ੍ਰਤ੍ਯੈਰਂਭਣਾ ਰਾਜੈਂ-
ਮਿਰ੍ਤ੍ਯਪ੍ਰਮਾਣ੍ਯਤ੍ਯਕ੍ਰਾਰਾਤ੍ਰਮਾਗਤੇਂਦ੍ਰਿ ਤ੍ਰਤ੍ਯਪੰਨਾ ਤ੍ਰੈਏਯੰਮਤ੍ਯਗੁਣਾਸ੍ਯਤ੍ਰਿਮੁ ~ ਤੋ ਮਿ:
ਤਿਰ੍ਵਮਿਮੁ ~ ਰੁਤਪ੍ਯਸ੍ਰੁਤੁਦ੍ਰੈਕਤ੍ਰਿਪਲ ~ ਨਿਤ੍ਰਲ ਪਪ੍ਰਮਣਾਯਕਤਿ ਹਿਮਰੁਪੈ ਨਮਃ ੫
: ਮਿਤ੍ਰੈ ਵਟ ਤ੍ਰੀਮ੍ਰਲੇਵ੍ਰਤ੍ਰ ਮਿਮੁ ਗੁਸ੍ਤੁ ਵਾ ਗੁਨ ਤ੍ਰਮੈਂ ਤ੍ਰਪੂਤ ਮਿਥ ਤੁ ਤਿਛਮੰਮਯ:

अथ

अवधूतगीता प्रारंभ्यते ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ अथावधूतगीताप्रा
रंभः ॥ ईश्वरानुग्रहादेव पुंसामद्वैतवास
ना ॥ महद्भयपरित्राणाविप्राणामुपजाय
ते ॥१॥ येनेदं पूरितं सर्वमात्मनैवात्मना
त्मनि ॥ निराकारं कथं वन्दे ह्यभिन्नं
शिवमव्ययम् ॥२॥ पञ्चभूतात्मकं वि
श्वंमरीचिजलसन्निभम् ॥ कस्याप्यहो

नमस्कुर्यामहमेको निरञ्जनः ॥३॥ आ
त्मैव केवलं सर्वं भेदाभेदो न विद्यते ॥
अस्तिनास्तिकथं ब्रूयां विस्मयःप्रतिभा
तिमे ॥४॥ वेदान्तसारसर्वस्वं ज्ञानविज्ञा
नमेव च ॥ अहमात्मा निराकारः सर्व
व्यापी स्वभावतः ॥५॥ योवै सर्वात्मको
देवो निष्कलो गगनोपमः ॥ स्वभावनि

मलः शुद्धः स एवाहं न संशयः ॥६॥ अ
हमेवाऽव्ययोऽनन्तः शुद्धविज्ञानविग्रहः॥
सुखं दुःखं न जानामि कथं कस्यापि
वर्तते ॥ ७ ॥ न मानसं कर्म शुभाशुभं
मे न कायिकं कर्म शुभाशुभं मे ॥
न वाचिकं कर्म शुभाशुभं मे ज्ञाना
मृतं शुद्धमतींद्रियोऽहम् ॥ ८ ॥ मनो वै

गगनाकारं मनो वै सर्वतोमुखम् ॥ मनो
ऽतीतं मनः सर्वं न मनः परमार्थतः ॥९॥
अहमेकमिदं सर्वं व्योमातीतं निरन्तर
म् ॥ पश्यामि कथमात्मानं प्रत्यक्षं वा
तिरोहितम् ॥१०॥ त्वमेवमेकं हि कथं न
बुध्यसे समं हि सर्वेषु विमृष्टमव्ययम्॥ ३
सदोदितोऽसि त्वमखण्डितः प्रभो दिवा

च नक्तं च कथं हि मन्यसे ॥ ११ ॥ आ
त्मानं सततं विद्धि सर्वत्रैकं निरन्तरम् ॥
अहं ध्याता परं ध्येयमखण्डं खण्ड्यते
कथम् ॥ १२ ॥ न जातो न मृतोऽसि त्वं
न ते देहः कदाचन ॥ सर्वं ब्रह्मेति विख्या
तं ब्रवीति बहुधा श्रुतिः ॥ १३ ॥ सबाह्या
भ्यन्तरोऽसि त्वं शिवः सर्वत्र सर्वदा ॥

अव० इतस्ततः कथं भ्रान्तः प्रधावसि पिशा गी०
४ चवत् ॥ १४ ॥ संयोगश्च वियोगश्च अ० १
वर्तते न च ते न मे ॥ न त्वं
नाहं जगन्नेदं सर्वमात्मैव केवलम्
॥ १५ ॥ शब्दादिपञ्चकस्यास्य नैवासि
त्वं न ते पुनः ॥ त्वमेव परमं तत्त्वमतः ४
किं परितप्यसे ॥ १६ ॥ जन्ममृत्युर्न

ते चित्तं बन्धमोक्षौ शुभाशुभौ ॥ कथं
रोदिषि रे वत्स नामरूपं न ते न मे ॥
॥ १७ ॥ अहो चित्त कथं भ्रान्तः प्रधा
वसि पिशाचवत् ॥ अभिन्नं पश्य चा
त्मानं रागत्यागात्सुखी भव ॥ १८ ॥
त्वमेव तत्त्वं हि विकारवर्जितं निष्कम्प
मेकं हि विमोक्षविग्रहम् ॥ न ते च रागो

ह्यथवा विरागः कथं हि संतप्यसि काम
कामतः ॥ १९ ॥ वदन्ति श्रुतयः सर्वा
निर्गुणं शुद्धमव्ययम् ॥ अशरीरं समं
तत्त्वं तन्मां विद्धि न संशयः ॥२०॥ सा
कारमनृतं विद्धि निराकारं निरन्तरम्॥
एतत्तत्त्वोपदेशेन न पुनर्भवसंभवः २१॥ ५
एकमेव समं तत्त्वं वदन्ति हि विपश्चि

तः॥रागत्यागात्पुनश्चित्तमेकानेकं न वि
द्यते ॥ २२॥ अनात्मरूपं च कथं समा
धिरात्मस्वरूपं च कथं समाधिः ॥ अ
स्तीति नास्तीति कथं समाधिर्मोक्षस्व
रूपं यदि सर्वमेकम् ॥ २३ ॥विशुद्धोऽसि
समं तत्त्वं विदेहस्त्वमजोऽव्ययः ॥ जा
नामीह न जानामीत्यात्मानं मन्यसे

 कथम् ॥ २४ ॥ तत्त्वमस्यादिवाक्यैश्च
 स्वात्माहि प्रतिपादितः ॥ नेति नेति श्रु
तिर्ब्रूयादनृतं पाञ्चभौतिकम् ॥२५॥ आ
त्मन्येवात्मना सर्वं त्वया पूर्णं निरन्त
रम् ॥ ध्याता ध्यानं न ते चित्तं निर्लज्जं
ध्यायते कथम् ॥ २६ ॥ शिवं न जाना
मि कथं वदामि शिवं न जानामि

कथं भजामि ॥ अहं शिवश्चेत्परमार्थ
तत्त्वं समस्वरूपं गगनोपमं च ॥ २७ ॥ ना
हं तत्त्वं समं तत्त्वं कल्पनाहेतुवर्जितम् ॥
ग्राह्यग्राहकनिर्मुक्तं स्वसंवेद्यं कथं भवेत्
॥ २८ ॥ अनंतरूपं न हि वस्तु किंचित्त
त्त्वस्वरूपं नहि वस्तु किंचित् ॥ आत्मै
करूपं परमार्थतत्त्वं न हिंसको वापि

न चाप्यहिंसा ॥ २९ ॥ विशुद्धोऽसि स
मं तत्त्वं विदेहमजमव्ययम् ॥ विभ्रमं
कथमात्मार्थे विभ्रान्तोऽहं कथं पुनः ॥
॥३०॥ घटे भिन्ने घटाकाशं सुलीनं भे
दवर्जितम् ॥ शिवेन मनसा शुद्धो न भे
दः प्रतिभाति मे ॥ ३१ ॥ न घटो न घ
टाकाशो न जीवो जीवविग्रहः ॥ केवलं

ब्रह्म संविद्धि वेद्यवेदकवर्जितम् ॥३२॥
सर्वत्र सर्वदा सर्वमात्मानं सततं ध्रुवम्॥
सर्वं शून्यमशून्यं च तन्मां विद्धि न सं
शयः॥३३॥ वेदा न लोका न सुरा न य
ज्ञा वर्णाश्रमौ नैव कुलं न जातिः॥ न धू
ममार्गो न च दीप्तिमार्गो ब्रह्मैकरूपं पर
मार्थतत्त्वम् ॥३४॥ व्याप्यव्यापकनि

मुक्तं त्वमेकः सफलो यदि ॥ प्रत्यक्षं चा-
परोक्षं च ह्यात्मानं मन्यसे कथम् ॥ ३५ ॥
अद्वैतं केचिदिच्छन्ति द्वैतमिच्छन्ति
चापरे ॥ समं तत्त्वं न विन्दाति द्वैताद्वै-
तविवर्जितम् ॥ ३६ ॥ श्वेतादिवर्णर-
रहितं शब्दादिगुणवर्जितम् ॥ कथय-
न्ति कथं तत्त्वं मनोवाचामगोचरम् ॥

॥ ३७ ॥ यदाऽनृतमिदं सर्वं देहादिगग
नोपमम् ॥ तदा हि ब्रह्म संवेत्ति न ते द्वै
तपरंपरा ॥३८ ॥ परेण सहजात्मापि ह्य
भिन्नः प्रतिभाति मे ॥ व्योमाकारं तथैवै
कं ध्याता ध्यानं कथं भवेत् ॥ ३९ ॥
यत्करोमि यदश्नामि यज्जुहोमि ददामि
यत् ॥ एतत्सर्वं न मे किंचिद्विशुद्धोऽह

मजोऽव्ययः ॥ ४० ॥ सर्वं जगद्विद्धि
निराकृतीदं सर्वं जगद्विद्धि विकारहीनम् ॥ सर्वं जगद्विद्धि विशुद्धदेहं सर्वं
शगद्विद्धि शिवैकरूपम् ॥ ४१ ॥ तत्त्वं
त्वं हि न संदेहः किं जानाम्यथ वा पुनः ॥
असंवेद्यं स्वसंवेद्यमात्मानं मन्यसे
कथम् ॥ ४२ ॥ मायाऽमाया कथं तात

छायाच्छाया न विद्यते ॥ तत्त्वमेकमिदं
सर्वं व्योमाकारं निरंजनम् ॥ ४३ ॥
आदिमध्यान्तमुक्तोऽहं न बद्धोऽहं कदा
चन ॥ स्वभावनिर्मलः शुद्ध इति मे नि
श्चिता मतिः ॥ ४४ ॥ महदादि जगत्स
र्वं न किंचित्प्रतिभाति मे ॥ ब्रह्मैव केवलं
सर्वं कथं वर्णाश्रमस्थितिः ॥४५॥ जाना

मि सर्वथा सर्वमहमेको निरन्तरम् ॥
निरालम्बमशून्यं च शून्यं व्योमादि
पञ्चकम् ॥ ४६ ॥ न षण्ढो न पुमान्न
स्त्री न बोधो नैव कल्पना ॥ सानन्दो वा
निरानन्दमात्मानं मन्यसे कथम् ॥४७॥
षडङ्गयोगान्न तु नैव शुद्धं मनोविनाशा १०
न्न तु नैव शुद्धम् ॥ गुरूपदेशान्न तु नैव

शुद्धं स्वयं च तत्त्वं स्वयमेव शुद्धम् ॥
॥ ४८ ॥ न हि पञ्चात्मको देहो विदेहो
वर्तते न हि ॥ आत्मैव केवलं सर्वं तुरी
यं च त्रयं कथम् ॥ ४९ ॥ न बद्धो नैव
मुक्तोऽहं न चाहं ब्रह्मणः पृथक् ॥ न कर्ता
न च भोक्ताहं व्याप्यव्यापकवर्जितः ॥
॥ ५० ॥ यथा जलं जले न्यस्तं सलिलं

भेदवर्जितम् ॥ प्रकृतिं पुरुषं तद्वदभिन्नं
प्रतिभाति मे ॥ ५१ ॥ यदि नाम न
मुक्तोऽसि न बद्धोऽसि कदाचन॥साकारं
च निराकारमात्मानं मन्यसे कथम्
॥ ५२ ॥ जानामि ते परं रूपं प्रत्यक्षं
गगनोपमम् ॥ यथा परं हि रूपं यन्मरी
चिजलसन्निभम् ॥ ५३ ॥ न गुरुर्नोपदेशा

श्च न चोपाधिर्न मे क्रिया ॥ विदेहं गग
नं विद्धि विशुद्धोऽहं स्वभावतः॥ ५४ ॥
विशुद्धोऽस्यशरीरोऽसि न ते चित्तं परा
त्परम् ॥ अहं चात्मा परं तत्त्वमिति
वक्तुं न लज्जसे ॥ ५५ ॥ कथं रोदिषि रे
चित्त ह्यात्मैवात्मात्मना भव ॥ पिब वत्स
कलातीतमद्वैतं परमामृतम् ॥ ५६ ॥

अव० नैव बोधो न चाबोधो न बोधाबोध एव गी० १
१२ च ॥ यस्येदृशः सदा बोधः स बोधो अ० १
नान्यथा भवेत् ॥ ५७ ॥ ज्ञानं न तर्को
नसमाधियोगो न देशकालौ न गुरूप
देशः॥ स्वभावसंवित्तिरहं च तत्त्वमाका
शकल्पं सहजं ध्रुवं च ॥ ५८ ॥ न जातोऽ १२
हं मृतो वापि न मे कर्म शुभाशुभम् ॥

विशुद्धं निर्गुणं ब्रह्म बंधो मुक्तिः कथं
मम॥ ५९ ॥ यदि सर्वगतो देवः स्थिरः
पूर्णो निरन्तरः॥ अन्तरं हि न पश्या
मि स बाह्याभ्यन्तरःकथम्॥ ६० ॥
स्फुरत्येव जगत्कृत्स्नमखण्डितानिरन्त
रम्॥ अहो मायामहामोहो द्वैताद्वैत
विकल्पना॥ ६१ साकारं च निराकारं

नेति नेतीति सर्वदा ॥ भेदाभेदविनिर्मु
क्तो वर्तते केवलः शिवः ॥ ६२ ॥ न ते
च माता च पिता च बंधुर्न ते च पत्नी
न सुतश्च मित्रम् ॥ न पक्षपातो न विप
क्षपातः कथं हि संतप्तिरियं हि चित्ते
॥ ६३ ॥ दिवा नक्तं न ते चित्त उदया
स्तमयौ न हि ॥ विदेहस्य शरीरत्वं क

ल्पयंति कथं बुधाः ॥ ६४ ॥ नाविभक्तं
विभक्तं च नहि दुःखसुखादि च ॥ नहि
सर्वमसर्वं च विद्धि चात्मानमव्ययम्
॥ ६५ ॥ नाहं कर्ता न भोक्ता च न मे
कर्म पुराऽधुना ॥ न मे देहो विदेहो वा
निर्ममेति ममेति किम् ॥ ६६ ॥ न मे
रागादिको दोषो दुःखं देहादिकं न मे॥

आत्मानं विद्धि मामेकं विशालं गग
नोपमम् ॥ ६७ ॥ सखे मनः किं बहुज
ल्पितेन सखे मनः सर्वमिदं वितर्क्यम् ॥
यत्सारभूतं कथितं मया ते त्वमेव त-
त्त्वं गगनोपमोऽसि ॥ ६८ ॥ येन
केनापि भावेन यत्र कुत्र मृता अपि ॥
योगिनस्तत्र लीयंते घटाकाशमिवा

स्वरे ॥ ६९ ॥ तीर्थे चान्त्यज गेहे वा
नष्टस्मृतिरपि त्यजन् ॥ समकाले
तनुं मुक्तः कैवल्यव्यापको भवेत् ॥७०॥
धर्मार्थकाममोक्षांश्च द्विपदादिचराच
रम् ॥ मन्यन्ते योगिनः सर्वं मरीचि
जलसन्निभम् ॥ ७१ ॥ अतीतानागतं
कर्म वर्तमानं तथैव च ॥ न करोमि

न भुञ्जामि इति मे निश्चला मतिः
॥ ७२ ॥ शून्यागारे समरसपूतस्तिष्ठ
न्नेकः सुखमवधूतः ॥ चरति हि नग्न
स्त्यक्त्वा गर्वं विन्दति केवलमात्मनि
सर्वम् ॥ ७३ ॥ त्रितयतुरीयं नहि न
हि यत्र विन्दति केवलमात्मनि तत्र ॥
धर्माधर्मौ नहि नहि यत्र बद्धो मुक्तः

कथ मिह तत्र ॥७४॥ विन्दति विन्दति
नहि नहि मन्त्रं छन्दो लक्षणं नहि नहि
तन्त्रम् ॥ समरसमग्नो भावितपूतः प्र-
लपितमेतत्परमवधूतः ॥ ७५ ॥ सर्वशू
न्यमशून्यं च सत्यासत्यं नविद्यते ॥
स्वभावभावतः प्रोक्तं शास्त्रसंवित्तिपूर्व
कम् ॥ ७६ ॥ ॥ इति श्रीदत्तात्रेयविर

चितायामवधूतगीतायामात्मसंवित्युपदेशो नाम प्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥

अवधूत उवाच ॥ ॥ बालस्य वा विषयभोगरतस्य वापि मूर्खस्य सेवकजनस्य गृहस्थितस्य ॥ एतद्गुरोः किमपि नैव न चिन्तनीयं रत्नं कथं त्यजति कोऽप्यशुचौ प्रविष्टम् ॥ १ ॥

नैवात्र काव्यगुण एव तु चिन्तनीयो
ग्राह्यः परं गुणवता खलु सार एव ॥
सिन्दूरचित्ररहिता भुवि रूपशून्यापारं
न किं नयति नौरिह गन्तु कामान्
॥ २ ॥ प्रयत्नेन विना येन निश्च
लेन चलाचलम् ॥ ग्रस्तं स्वभावतः
शान्तं चैतन्यं गगनोपमम् ॥ ३ ॥ अ

अव० यत्नाच्चालयद्यस्तु एकमेव चराचरम् ॥ गी०
१७ सर्वगं तत्कथं भिन्नमद्वैतं वर्तते मम ॥ अ० २
॥ ४ ॥ अहमेव परं यस्मात्सारासारतरं
शिवम् ॥ गमागमविनिर्मुक्तं निर्विकल्पं
निराकुलम् ॥ ५ ॥ सर्वावयवानिर्मुक्तं
तदहं त्रिदशार्चितम् ॥ संपूर्णत्वान्न गृह्ण १७
णामि विभागं त्रिदशादिकम् ॥ ६ ॥प्र

मादेन न संदेहः किं करिष्यामि वृत्तिवा
न् ॥उत्पद्यन्ते विलीयन्ते बुद्बुदाश्च यथा
जले ॥ ७ ॥महदादीनि भूतानि समाप्यै
वं सदैवहि ॥ मृदुद्रव्येषु तीक्ष्णेषु गुडे
षु कटुकेषु च ॥ ८ ॥ कटुत्वं चैव शैत्य
त्वं मृदुत्वं च यथा जले ॥ प्रकृतिःपुरुष
स्तद्वदभिन्नं प्रतिभाति मे ॥ ९ ॥

अव० सर्वाख्यारहितं यद्दत्सूक्ष्मात्सूक्ष्मतरं गी०
१८ परम् ॥ मनोबुद्धीन्द्रियातीतमकलंकं अ०२
जगत्पतिम् ॥ १० ॥ ईदृशं सहजं यत्र
अहं तत्र कथं भवे ॥ त्वमेवहि कथं
तत्र कथं तत्र चराचरम् ॥ ११ ॥ गग
नोपमं तु यत्प्रोक्तं तदेवगगनोपमम् ॥ १८
चैतन्यं दोषहीनं च सर्वज्ञं पूर्णमेवच

॥ १२ ॥ पृथिव्यां चरितं नैव मारुत
न च वाहितम् ॥ वारिणापिहितं नैव
तेजोमध्ये व्यवस्थितम् ॥ १३ ॥ आ
काशं तेन संव्याप्तं न तद्व्याप्तं च केन
चित् ॥ सबाह्याभ्यन्तरं तिष्ठत्यव
च्छिन्नं निरन्तरम् ॥ १४ ॥ सूक्ष्मत्वा
त्तददृश्यत्वान्निर्गुणत्वाच्च योगिभिः ॥

आलम्बनादि यत्प्रोक्तं क्रमादालम्बनं
भवेत् ॥ १५ ॥ सतताऽभ्यासयुक्तस्तु
निरालम्बो यदा भवेत् ॥ तल्लयाल्लीय
ते नान्तर्गुणदोषविवर्जितः ॥ १६ ॥
विषविश्वस्य रौद्रस्य मोहमूर्च्छाप्रदस्य
च ॥ एकमेव विनाशाय ह्यमोघं सहजा
मृतम् ॥ १७ ॥ भावगम्यं निराकारं

साकारं दृष्टिगोचरम् ॥ भावाभावविनि
र्मुक्तमन्तरालं तदुच्यते ॥ १८ ॥ बाह्य-
भावं भवेद्विश्वमन्तः प्रकृतिरुच्यते ॥
अन्तरादन्तरं ज्ञेयं नालिकेरफलाम्बुव-
त् ॥ १९ ॥ भ्रान्तिज्ञानं स्थितं बाह्ये
सम्यग्ज्ञानं च मध्यगम् ॥ मध्यान्म-
ध्यतरं ज्ञेयं नालिकेरफलाम्बुवत् ॥ २० ॥

अव० पौर्णमास्यां यथा चन्द्र एक एवातिनि गी०
२० र्मलः ॥ तेन तत्सदृशं पश्येद्द्विधादृष्टि- अ० २
र्विपर्ययः ॥ २१ ॥ अनेनैव प्रकारेण
बुद्धिभेदो न सर्वगः ॥ दाता च धीरता-
मेति गीयते नामकोटिभिः ॥ २२ ॥
गुरुप्रज्ञाप्रसादेन मूर्खो वा यदि पण्डित- २०
तः ॥ यस्तु संबुध्यते तत्त्वं विरक्तो भ

वसागरात् ॥ २३ ॥ रागद्वेषविनिर्मुक्तः
सर्वभूतहिते रतः ॥ दृढबोधश्च धीरश्च
स गच्छेत्परमं पदम् ॥ २४ ॥ घटे
भिन्ने घटाकाश आकाशेलीयते यथा ॥
देहाभावे तथा योगी स्वरूपे परमात्म
नि ॥ २५ ॥ उक्तेयं कर्ममुक्तानां मति
र्यान्तेऽपि सा गतिः ॥ न चोक्ता योग

अव० युक्तानां मतिर्यान्तेऽपि सा गतिः॥ २६॥ गी०
२१ या गतिः कर्मयुक्तानां सा च वागिंद्रि अ०२
याद्वदेत् ॥ योगिनां या गतिः क्वापि
ह्यकथ्या भवतोर्जिता ॥ २७ ॥ एवं ज्ञा
त्वा त्वमुं मार्गं योगिनां नैव कल्पित
म् ॥ विकल्पवर्जनं तेषां स्वयं सिद्धिः २१
प्रवर्तते ॥ २८ ॥ तीर्थे वान्त्यजगेहे

वा यत्र कुत्र मृतोऽपि वा ॥ न योगी
पश्यते गर्भं परे ब्रह्मणि लीयते ॥ २९ ॥
सहजमजमचिन्त्यं यस्तु पश्येत्स्वरूपं
घटति यदि यथेष्टं लिप्यते नैव दोषैः॥
सकृदपि तदभावात्कर्म किंचिन्न कुर्या
त्तदपि न च विबद्धः संयमी वा तपस्वी
॥ ३० ॥ निरामयं निष्प्रतिमं निराकृ

तिं निराश्रयं निर्वपुषं निराशिषम् ॥
निर्द्वन्द्वनिर्मोहमलुप्तशक्तिकं तमीश
मात्मानमुपैति शाश्वतम् ॥ ३१ ॥ वेदो
न दीक्षा न च मुण्डनक्रिया गुरुर्न
शिष्यो न च यंत्रसंपदः ॥ मुद्रादिकं
चापि न यत्र भासते तमीशमात्मानमु
पैति शाश्वतम् ॥ ३२ ॥ न शांभवं शा-

क्तिकमानवं न वा पिण्डं च रूपं च पदा-
दिकं न वा ॥ आरम्भनिष्पत्तिघटादिकं
च नो तमीशमात्मानमुपैति शाश्व
तम् ॥ ३३ ॥ यस्य स्वरूपात्सचराचरं
जगदुत्पद्यते तिष्ठति लीयतेऽपि वा ॥
पयोविकारादिव फेनबुद्बुदास्तमीशमा-
त्मानमुपैति शाश्वतम् ॥ ३४ ॥ नासा

अव० गी०
२३ निराधो। न च दृष्टिरासनं बोधोऽप्यबोधो अ० २
ऽपि न यत्र भासते॥ नाडीप्रचारोऽपि न
यत्र किंचित्तमीशमात्मानमुपैति शा-
श्वतम् ॥ ३५ ॥ नानात्व मेकत्वमुभत्व
मन्यता अणुत्वदीर्घत्वमहत्त्वशून्यता॥
मानत्वमेयत्वसमत्ववर्जितं तमीशमा २३
त्मानमुपैति शाश्वतम् ॥३६॥ सुसंयमी

वा यदि वा न संयमी सुसंग्रही वा यदि
वा न संग्रही ॥ निष्कर्मको वा यदि
वा सकर्मकस्तमीशमात्मानमुपैति
शाश्वतम् ॥ ३७ ॥ मनो न बुद्धिर्न
शरीरमिंद्रियं तन्मात्रभूतानि न भूत
पञ्चकम् ॥ अहंकृतिश्चापि वियत्स्वरूप
कं तमीशमात्मानमुपैति शाश्वतम्

अव० ॥ ३८ ॥ विधौ निरोधे परमात्मतां गते गी०
२४ न योगिनश्चेतासि भेदवर्जिते ॥ शौचं न अ०
वाशौचमलिङ्गभावना सर्वं विधेयं यदि
वा निषिध्यते ॥३९॥ मनो वचो यत्र न
शक्तमीरितुं नूनं कथं तत्र गुरूपदेशता॥
इमां कथामुक्तवतो गुरोस्तद्युक्तस्य तत्त्वं २४
हि समं प्रकाशते ॥ ४० ॥ ॥इति श्री-

दत्तात्रेयविरचितायामवधूतगीतायामा
त्मसंवित्त्युपदेशो नाम द्वितीयोऽध्या
यः ॥ २ ॥

अवधूत उवाच ॥ ॥ गुणविगुणवि
भागो वर्तते नैव किंचिद्रतिविरतिविहीनं
निर्मलं निष्प्रपञ्चम् ॥ गुणविगुणविहीनं
व्यापकं विश्वरूपं कथमहामिह वन्देऽव्यो

मरूपं शिवं वै ॥ १ ॥ श्वेतादिवर्णरहि-
तो नियतं शिवश्च कार्यं हि कारणमिदं
हि परं शिवश्च॥ एवं विकल्परहितोऽहम
लं शिवश्च स्वात्मानमात्मनि सुमित्र-
कथं नमामि ॥ २ ॥ निर्मूलमूलरहितो
हि सदोदितोऽहं निर्धूमधूमरहितो हि
सदोदितोऽहम् ॥ निर्दीपदीपरहितो हि

सदोदितोऽहं ज्ञानामृत समरसं गगनो
पमोऽहम् ॥ ३ ॥ निष्काममकाममिह
नाम कथं वदामि निःसंगसंगमिह
नाम कथं वदामि॥निःसारसाररहितं च
कथं वदामि ज्ञानामृतं समरसं गगनो
पमोऽहम्॥४॥अद्वैतरूपमखिलं हि कथं
वदामि द्वैतस्वरूपमखिलं हि कथं वदा

मि ॥ नित्यं त्वनित्यमखिलं हि कथं वदामि ज्ञानामृतं समर० ॥ ५ ॥ स्थूलं हि नो नहि कृशं न गतागतं हि आद्यन्तमध्यरहितं न परापरं हि ॥ सत्यं वदामि खलु वै परमार्थतत्त्वं ज्ञानामृतं० ॥ ६ ॥ संविद्धि सर्वकरणानि नभोनिभानि संविद्धि सर्वविषयांश्च नभो-

निभांश्च॥संविद्धि चैकममलं न हि बन्ध
मुक्तं ज्ञानामृतं समरसं०॥ ७ ॥ दुर्बोध-
बोधगहनो न भवामि तात दुर्लक्ष्यल
क्ष्यगहनो न भवामि तात॥ आसन्नरूप
गहनो न भवामि तात ज्ञानामृतं० ॥ ८ ॥
निष्कर्मकर्मदहनो ज्वलनो भवामि
निर्दुःखदुःखदहनो ज्वलनो भवामि ॥

निर्देहदेहदहनो ज्वलनो भवामि ज्ञाना
मृतं० ॥९॥ निष्पापपापदहनो हि हुता-
शनोऽहं निर्धर्मधर्मदहनो हि हुताशनोऽ
हम् ॥ निर्बन्धबन्धदहनो हि हुताशनो
ऽहं ज्ञानामृतं० ॥१०॥ निर्भावभावरहि-
तो न भवामि वत्स निर्योगयोगरहितो
न भवामि वत्स॥ निश्चित्तचित्तरहितो न

भवामि वत्स ज्ञानामृतं०॥ ११॥निर्मोहमो
हपदवीति न मे विकल्पो निःशोकशोक
पदवीति न मे विकल्पः॥निर्लोभलोभप
दवीति न मे विल्कपो ज्ञानामृतं०॥ १२॥
संसारसंततिलता न च मे कदाचित्संतो
षसंततिसुखे न च मे कदाचित् ॥अज्ञा
नबन्धनमिदं न च मे कदाचिज्ज्ञानामृ

तं० ॥ १३ ॥ संसारसंततिरजो न च मे
विकारः संतापसंततितमो न च मे विका-
रः ॥ सत्त्वंस्वधर्मजनकं न च मे विकारो
ज्ञानामृतं० ॥ १४ ॥ संतापदुःखजनको
न विधिः कदाचित् संतापयोगजनितं
न मनः कदाचित् ॥ यस्मादहंकृतिरियं
न च मेकदाचिज्ज्ञानामृतं० ॥ १५ ॥

निष्कम्पकम्पनिधनं न विकल्पकल्पं
स्वप्नप्रबोधनिधनं न हिताहितं हि ॥
निःसारसारनिधनं न चराचरं हि
ज्ञानामृतं० ॥ १६ ॥ नो वेद्यवेदकमि-
दं न च हेतुतर्क्यं वाचामगोचरमिदं न
मनो न बुद्धिः ॥ एवं कथं हि भवतः
कथयामि तत्त्वं ज्ञानामृतं० ॥ १७ ॥ नि-

अव० भिन्नाभिन्नरहितं परमार्थतत्त्वमन्तर्बहि- गी०
२९ र्नहि कथं परमार्थतत्त्वम्॥प्राक्संभवं न अ० १
च रतं न हि वस्तु किञ्चिज्ज्ञानामृतं०
॥ १८ ॥ रागादिदोषरहितं त्वहमेव त-
त्त्वं दैवादिदोषरहितं त्वहमेव तत्त्वम् ॥
संसारशोकरहितं त्वहमेव तत्त्वं ज्ञाना- २९
मृतं० ॥ १९ ॥ स्थानत्रयं यदि च नेति

कथं तुरीयं कालत्रयं यदि च नेति कथं
दिशश्च ॥ शान्तं पदं हि परमं परमार्थत
त्त्वं ज्ञानामृतं० ॥ २० ॥ दीर्घो लघुः पु-
नरितीह न मे विभागो विस्तारसंकटामि
तीह न मे विभागः ॥ कोणं हि वर्तुलमि
तीह न मे विभागो ज्ञानामृतं० ॥ २१ ॥
मातापितादि तनयादि न मे कदाचि-

अव० जातं मृतं न च मनो न च मे कदा गी०
अ० ३ चित्॥ निर्व्याकुलं स्थिरमिदं परमार्थत अ० ३
त्त्वं ज्ञानामृतं०॥ २२॥ शुद्धं विशुद्धम
विचारमनन्तरूपं निर्लेपलेपमविचारम
नन्तरूपम्॥ निष्खण्डखण्डमविचारम-
नन्तरूपं ज्ञानामृतं०॥ २३॥ ब्रह्मादयः ३०
सुरगणाःकथमत्र संति स्वर्गादयो वस-

तयः कथमत्र संति ॥ यद्येकरूपममलं
परमार्थतत्त्वं ज्ञानामृतं० ॥ २४ ॥
निर्नेति नेति विमलो हि कथं वदामि
निःशेषशेषविमलो हि कथं वदामि ॥
निर्लिङ्गलिङ्गविमलो हि कथं वदामि
ज्ञानामृतं० ॥ २५ ॥ निष्कर्मकर्मपरमं
सततं करोमि निःसंगसंगरहितं परमं

 विनोदम् ॥ निर्देहदेहरहितं सततं विनो-
 दं ज्ञानामृतं० ॥ २६ ॥ मायाप्रपञ्चर-
चना न च मे विकारो कौटिल्यदम्भर
चना न च मे विकारः ॥ सत्यानृतेति
रचना न च मे विकारो ज्ञानामृतं०
॥ २७ ॥ संध्यादिकालरहितं न च मे
वियोगो ह्यन्तःप्रबोधरहितं बधिरो न

मूकः ॥ एवं विकल्परहितं न च भाव-
शुद्धं ज्ञानामृतं० ॥२८॥ निर्नाथनाथर
हितं हि निराकुलं वै निश्चित्तचित्तविग-
तं हि निराकुलं वै ॥ संविद्धि सर्वविगतं
हि निराकुलं वै ज्ञानामृतं० ॥ २९ ॥
कान्तारमन्दिरमिदंहि कथं वदामि सं-
सिद्धसंशयमिदं हि कथं वदामि ॥ एवं

निरन्तरसमं हि निराकुलं वै ज्ञानामृतं०
॥ ३० ॥निर्जीवजीवरहितं सततं विभा-
ति निर्बीजबीजरहितं सततं विभाति ॥
निर्वाणबन्धरहितं सततं विभाति ज्ञाना
मृतं समरसं० ॥ ३१ ॥ संभूतिवर्जित
मिदं सततं विभाति संसारवर्जितमिदं ३२
सततं विभाति ॥ संहारवर्जितमिदं सत

तं विभाति ज्ञानामृतं० ॥ ३२ ॥ उल्लेख-
मात्रमपि ते न च नामरूपं निर्भिन्नभि-
न्नमपि ते न हि वस्तु किंचित् ॥ निर्ल-
ज्ज मानस करोषि कथं विषादं ज्ञानामृ-
तं० ॥ ३३ ॥ किं नाम रोदिषि सखे न
जरा न मृत्युः किं नाम रोदिषि सखे न
च जन्मदुःखम् ॥ किं नाम रोदिषि सखे

न च ते विकारो ज्ञानामृतं०॥३४॥ किं
नाम रोदिषि सखे न च ते स्वरूपं किं ना
म रोदिषि सखे न च ते विरूपम् ॥ किं
नाम रोदिषि सखे न च ते वयांसि
ज्ञानामृतं० ॥ ३५ ॥ किं नाम रोदिषि
सखे न च ते वयांसि किं नाम रोदिषि
सखे न च ते मनांसि ॥ किं नाम

रोदिषि सखे न तवेन्द्रियाणि ज्ञानामृ
तं० ॥३६॥ किं नाम रोदिषि सखे न च ते
ऽस्ति कामः किं नाम रोदिषि सखे न च
ते प्रलोभः ॥ किं नाम रोदिषि सखे न च
ते विमोहो ज्ञानामृतं० ॥३७॥ ऐश्वर्य
मिच्छसि कथं न च ते धनानि ऐश्वर्यमि
च्छसि कथं न च ते हि पत्नी ॥ ऐश्वर्य

मिच्छसि कथं न च ते ममेति ज्ञानामृ० ॥ ३८ ॥ लिङ्गप्रपञ्चजनुषी न च ते न मे च निर्लज्जमानसमिदं च विभाति भिन्नम् ॥ निर्भेदभेदरहितं न च ते न मे च ज्ञानामृतं० ॥ ३९ ॥ नो वाणुमात्रमपि ते हि विरागरूपं नो वाणुमात्रमपि ते हि सरागरूपम् ॥ नो वाणुमात्रमपि ते हि

सकारूपं ज्ञाना० ॥ ४० ॥ ध्याता न ते
हि हृदये न च ते समाधिर्ध्यानं न ते
हि हृदये न बहिः प्रदेशः ॥ ध्येयं न
चेति हृदये न हि वस्तु कालो ज्ञाना०
॥ ४१ ॥ यत्सारभूतमखिलं कथितं
मया ते न त्वं न मे न महतो न गुरुर्न
शिष्यः ॥ स्वच्छन्दरूपसहजं पर-

अव० मार्थतत्त्वं ज्ञानामृ० ॥४२॥ कथमिह पर गी०
३५ मार्थं तत्त्वमानन्दरूपं कथमिह परमार्थं अ०३
नैवमानन्दरूपम्॥कथमिहपरमार्थंज्ञान
विज्ञानरूपं यदि परमहमेकं वर्तते व्योम
रूपम्॥४३॥दहनपवनहीनं विद्धि विज्ञा
नमेकमवनिजलविहीनं विद्धि विज्ञान ३५
रूपम् ॥ समगमनविहीनंविद्धिविज्ञान

मेकं गगनमिव विशालं विद्धि विज्ञानमे
कम्॥४४॥ न शून्यरूपं न विशून्यरूपं
न शुद्धरूपं न विशुद्धरूपम् ॥ रूपं वि
रूपं न भवामि किंचित् स्वरूपरूपं
परमार्थतत्त्वम्॥४५॥मुञ्च मुञ्च हि संसा
रंत्यागंमुञ्चहि सर्वथा ॥त्यागात्यागविषं
शुद्धममृतं सहजं ध्रुवम् ॥४६॥इति श्री

दत्तात्रेयविरचितायामवधूतगीतायामा
त्मसंवित्त्युपदेशो नाम तृतीयोध्यायः ३

श्रीदत्त उवाच ॥ ॥ नावाहनं नैव
विसर्जनं वा पुष्पाणि पत्राणि कथं भव
न्ति ॥ ध्यानानि मन्त्राणि कथं भवन्ति
समासमं चैव शिवार्चनं च ॥ १ ॥ न
केवलं बन्धविबन्धमुक्तो न केवलं

३६

शुद्धविशुद्धमुक्तः ॥ न केवलं: योगवियो
गमुक्तः स वै विमुक्तो गगनोपमोऽहम्
॥ २ ॥ संजायते सर्वमिदं हि तथ्यं संजा
यते सर्वमिदं वितथ्यम् ॥ एवं विकल्पो
मम नैव जातः स्वरूपनिर्वाणमनाम
योऽहम् ॥ ३ ॥ न साञ्जनं चैव निरञ्जनं
वा नचान्तरं वापि निरन्तरं वा ॥ अन्त

विभिन्नं नहि मे विभाति स्वरूपनिर्वाण
मनामयोऽहम् ॥४॥ अबोधबोधो मम
नैव जातो बोधस्वरूपं मम नैव जात
म् ॥ निर्बोधबोधं च कथं वदामि स्वरू
पनिर्वाणमनामयोऽहम् ॥ ५ ॥ न धर्म
युक्तो न च पापयुक्तो न बन्धयुक्तो न च
मोक्षयुक्तः ॥ युक्तं त्वयुक्तं न च मे

विभाति स्वरूप० ॥ ६ ॥ परापरं वा न
च मे कदाचिन्मध्यस्थभावो हि न
चारिमित्रम् ॥ हिताहितं चापि कथं
वदामि स्व० ॥ ७ ॥ नोपासको नैवमुपा
स्यरूपं न चोपदेशो न च मे क्रिया च॥
संवित्स्वरूपं च कथं वदामि स्व०
॥ ८ ॥ नो व्यापकं व्याप्यमिहास्ति किं

चिन्न चालयं वापि निरालयं वा ॥ अशू
न्यशून्यं च कथं वदामि स्वरूप० ॥९॥
न ग्राहको ग्राह्यकमेव किं चिन्न कारणं
वा मम नैव कार्यम् ॥ अचिन्त्यचिन्त्यं
च कथं वदामि स्वरूप० ॥ १० ॥ न
भेदकं वापि न चैव भेद्यं न वेदकं वा
मम नैव वेद्यम् ॥ गतागतं तात कथं

वदामि स्वरूपनि० ॥ ११ ॥ न चास्ति
देहो न च मे विदेहो बुद्धिर्मनो मे न
हि चेंद्रियाणि ॥ रागो विरागश्च कथं
वदामि स्वरूप० ॥ १२ ॥ उल्लेखमात्रं
नहि भिन्नमुच्चैरुल्लेखमात्रं न तिरोहितं वै
॥ समासमं मित्र कथं वदामि स्वरूप०
॥ १३ ॥ जितेन्द्रियोऽहं त्वजितेन्द्रियो

वा न संयमो मे नियमो न जातः ॥
जयाजयौ मित्र कथं वदामि स्वरूप०
॥ १४ ॥ अमूर्तमूर्तिर्न च मे कदाचिदा
द्यन्तमध्यं न च मे कदाचित् ॥ बला
बलं मित्र कथं वदामि स्वरूप० १५ ॥
मृतामृतं वापि विषाविषं च संजायते
तात न मे कदाचित् ॥ अशुद्धशुद्धं च

कथं वदामि स्वरूप० ॥ १६ ॥ स्वप्नः प्र
बोधो न च योगमुद्रा नक्तं दिवा वापि न
मे कदाचित् ॥ अतुर्यतुर्यं च कथं वदा
मि स्वरूप० ॥ १७ ॥ संविद्धि मां सर्ववि
सर्वमुक्तं माया विमाया न च मे कदा
चित् ॥ संध्यादिकं कर्म कथं वदामि
स्वरूप० ॥ १८ ॥ संविद्धि मां सर्वसमा

अव० धियुक्तं संविद्धि मां लक्ष्यविलक्ष्यमुक्तम्॥ गी०
५० योगं वियोगं च कथं वदामि स्वरूप० अ० ४
॥ १९ ॥ मूर्खोऽपि नाहं न च पण्डितोऽ
हं मौनं विमौनं न च मे कदाचित्॥
तर्कं वितर्कञ्च कथं वदामि स्वरूप०
॥२०॥ पिता च माता च कुलं न जाति ५०
र्जन्मादिमृत्युर्न च मे कदाचित्॥

स्नेहं विमोहं च कथं वदामि स्वरूप०
॥ २१ ॥ अस्तं गतो नैव सदोदितोऽहं
तेजो वितेजो न च मे कदाचित् ॥
संध्यादिकं कर्म कथं वदामि स्वरूप०
॥ २२ ॥ असंशयं विद्धि निराकुलं
मामसंशयं विद्धि निरन्तरं माम् ॥
असंशयं विद्धि निरञ्जनं मां स्वरूप०

॥२३॥ ध्यानानि सर्वाणि परित्यजन्ति
शुभाशुभं कर्म परित्यजन्ति॥ त्यागामृतं
तात पिबन्तिधीराः स्वरूप० ॥ २४ ॥
विन्दति विन्दति नहि नहि यत्र छन्दो
लक्षणं नहि नहि तत्र ॥ समरसमग्नो
भावितपूतः प्रलपतितत्त्वं परमवधूतः
॥२५॥ इति श्रीदत्तात्रेयविरचितायामव

धूतगीतायां स्वामिकार्तिकसंवादे स्वात्मसंवित्त्युपदेशो स्वजपनिर्णयो नाम चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥

श्रीदत्त उवाच ॥ ओमिति गदितं गगनसमं तन्न परापरसारविचार इति ॥ अविलासविलासनिराकरणं कथमक्षरबिन्दुसमुच्चरणम् ॥ १ ॥ इति

अव० तत्त्वमसिप्रभृतिश्रुतिभिः प्रतिपादित गी०
४२ मात्मनित त्त्वमसि॥त्वमुपाधिविवर्जित अ० ५
सर्वसमं किमु रोदिषि मानसि सर्वसमम्
॥ २॥ अधऊर्ध्वविवर्जितसर्वसमं बहि
रन्तरवर्जितसर्वसमम् ॥ यदि चैकवि
वर्जितसर्वसमं किमु रोदिषिमानसि सर्व ४२
समम् ॥३॥ न हि कल्पितकल्पविचार

इति नहि कारणकार्यविचार इति ॥ पद
संधिविवर्जितसर्वसमं किमु० ॥ ४ ॥
नहि बोधविबोधसमाधिरिति नहि देश
विदेशसमाधिरिति॥ नहि कालविकाल
समाधिरिति किमु० ॥ ५ ॥ नहि कुंभ
नभो नहि कुंभ इति नहि जीववपुर्नहि
जीव इति ॥ नहि कारणकार्यविभाग इ

ति किमु०॥ ६ ॥ इह सर्वनिरन्तरमोक्ष
पदं लघुदीर्घविचारविहीन इति ॥ नहि
वर्तुल कोणविभाग इति किमुरोदि०
॥ ७ ॥ इह शून्यविशून्यविहीन इति
इह शुद्धविशुद्धविहीन इति ॥ इह सर्व
विसर्वविहीन इति किमु० ॥ ८ ॥ नहि
भिन्नविभिन्नविचार इति बहिरन्तरसंधि

विचार इति ॥ अरिमित्रविवर्जितसर्वं
समं किमु० ॥ ९ ॥ नहि शिष्यविशि
ष्यसरूप इति न चराचरभेदविचार इति
॥ इह सर्वनिरन्तरमोक्षपदं किमु० १०
ननु रूपविरूपविहीन इति ननु भिन्नवि
भिन्नविहीन इति ॥ ननु सर्गविसर्गविही
न इति किमु० ॥११॥न गुणागुणपाश

निबन्धइतिमृतजीवनकर्म करोमि कथ
म् ॥ इति शुद्धनिरञ्जनसर्वसमं किमु०
॥ १२॥ इह भावविभावविहीन इति इ
ह कामविकामविहीन इति ॥ इह बोध
तमं खलु मोक्षसमं किमु० ॥ १३॥ इह
तत्त्वनिरन्तरतत्त्वमिति नहि संधिविसं
धिविहीन इति ॥ यदि सर्वविवर्जितस

र्वसमं किमु० ॥ १४ ॥ अनिकेतकुटी
परिवारसमम् इह संगविसंगविहीनपर
म् ॥ इह बोधविबोध विहीनपरं किमु०
॥ १५ ॥ अविकारविकारमसत्यमिति
अविलक्षविलक्षमसत्यमिति ॥ यदि
केवलमात्मनि सत्यमिति किमु०
॥ १६ ॥ इह सर्वतमं खलु जीव इति

इह सर्वनिरन्तरजीव इति ॥ इह केवल
निश्चलजीव इति किमु० ॥ १७ ॥ अ
विवेकाविवेकमबोध इति अविकल्पवि
कल्पमबोध इति ॥ यदि चैकनिरन्तर
बोध इति किमु० ॥ १८ ॥ नहि मोक्षप
दं नहि बन्धपदं नहि पुण्यपदं नहि पाप
पदम् ॥ नहि पूर्णपदं नहि रिक्तपदं

किमु० ॥ १९ ॥ यदि वर्णविवर्णविहीन
समं यदि कारणकार्यविहीनसमम् ॥य
दिभेदविभेदविहीनसमं किमु० ॥ २० ॥
सर्वनिरन्तरसर्वचिते इह केवलनिश्चल
सर्वचिते ॥ द्विपदादिविवर्जितसर्वचिते
कि० ॥ २१ ॥ अतिसर्वनिरन्तरसर्वगतं
रतिनिर्मलनिश्चलसर्वगतम् ॥ दिनरा

अव० त्रिविवर्जितसर्वगतं किमु० ॥ २२ ॥ गी०
८६ नहि बन्धविबन्धसमागमनं नहि योग अ० ५
वियोगसमागमनम् ॥ नहि तर्कवितर्क
समागमनं किमु रोदिषि मानसि०
॥२३॥ इह कालविकाल निराकरणमणु
मात्रकृशानुनिराकरणम्॥ नहि केवलस ८६
त्यनिराकरणं किमु रो० ॥ २४ ॥ इह

देहविदेहविहीन इति ननु स्वप्नसुषुप्ति
विहीनपरम् ॥ अभिधानविधानविहीन
परं किमु० ॥ २५॥ गगनोपमशुद्धविशा
लसमम अविसर्वविवर्जितसर्वसमम् ॥
गतसारविसारविकारसंम किमुरोदि
षि०॥२६॥ इह धर्मविधर्मविरागतरमिह
वस्तुविवस्तुविरागतरम् ॥ इह कामवि

कामविरागतरं किमु० ॥ २७ ॥ सुखदुः
खविवर्जितसर्वसमामिह शोकविशोकवि
हीनपरम् ॥ गुरुशिष्यविवर्जिततत्त्वपरं
किमु० ॥ २८ ॥ न किलांकुरसारविसा
र इति न चलाचलसाम्यविसाम्यमि
ति ॥ अविचारविचारविहीनमिति कि
मु० ॥ २९ ॥ इह सारसमुच्चयसारमि

ति कथितं निजभावविभेद इति ॥ वि
षये करणत्वमसत्यमिति किमु० ॥३०॥
बहुधा श्रुतयः प्रवदन्ति यतो वियदा
दिरिदं मृगतोयसमम् ॥ यदि चैकनि
रन्तरसर्वसमं किमु० ॥ ३१ ॥ विन्दति
विन्दति नहि नहि यत्र छन्दोलक्षणं
नहि नहि तत्र ॥ समरसमग्नो भावित

पूतः प्रलपति तत्त्वं परमवधूतः ॥३२॥
इति श्रीदत्तात्रेयविरचितायामवधूतगी
तायां स्वामिकार्तिकसंवादे आत्मसंवि
त्त्युपदेशे शमदृष्टिकथनं नाम पञ्चमोऽ
ध्यायः ॥ ५ ॥

श्रीदत्त उवाच ॥ बहुधा श्रुतयः प्रव
दन्ति वयं वियदादिरिदं मृगतोयसमम

म् ॥ यदि चैकनिरन्तरसर्वशिवमुपमे
यमथो ह्युपमा च कथम् ॥ १ ॥ अवि
भक्तिविभक्तिविहीनपरं ननु कार्यविका
र्यविहीनपरम्॥यदि चैकनिरन्तरसर्वशि
वं यजनं च कथं तपनं च कथम् ॥ २॥
मन एव निरन्तरसर्वगतं ह्यविशालवि
शालविहीनपरम् ॥ मन एव निरन्तर

अव० सर्वशिवं मनसापि कथं वचसा च कथ गी०
४९ म् ॥ ३ ॥ दिनरात्रिविभेदनिराकरणमु अ० ६
दितानुदितस्य निराकरणम् ॥ यदि चै
कनिरन्तरसर्वशिवं रविचन्द्रमसौ ज्व
लनश्च कथम् ॥ ४ ॥ गतकामविकाम
विभेद इति गतचेष्टविचेष्टविभेद इति ॥
यदि चैकनिरन्तरसर्वशिवं बहिरन्तर ४९

भिन्नमतिश्च कथम् ॥ ५ ॥ यदि सार
विसारविहीन इति यदि शून्यविशून्य
विहीन इति॥यदि चैकनिरन्तरसर्वशिवं
प्रथमं च कथं चरमं च कथम् ॥ ६ ॥
यदि भेदविभेदनिराकरणं यदि वेद
कवेद्यनिराकरणम् ॥ यदि चैकनिरन्त
रसर्वशिवं तृतीयं च कथं तुरीयं च कथ

म् ॥ ७॥ गदितागदितं नहि सत्यमिति
विदिताविदितं नहि सत्यमिति ॥ यदि
चैकनिरन्तरसर्वशिवं विषयेन्द्रियबुद्धि
मनांसि कथम् ॥ ८॥ गगनं पवनो नहि
सत्यमिति धरणी दहनो नहि सत्यमिति
॥यदि चैकनिरन्तरसर्वशिवं जलदश्च
कथं सलिलं च कथम् ॥ ९ ॥ यदि

कल्पितलोकनिराकरणं यदि कल्पित
देवनिराकरणम् ॥ यदि चैकनिरन्तरस
र्वशिवं गुणदोषविचारमतिश्च कथम् ॥
॥ १० ॥ मरणामरणं हि निराकरणं
करणाकरणं हि निराकरणम् ॥ यदि
चैकनिरन्तरसर्वशिवं गमनागमनं हि
कथं वदति ॥ ११ ॥ प्रकृतिः पुरुषो नहि

भेद इति नहि कारणकार्यविभेद इति॥
यदि चैकनिरन्तरसर्वशिवं पुरुषापुरुषंच
कथं वदति ॥ १२॥ तृतीयं नहि दुःखस
मागमनं नगुणाद्द्वितीयस्य समागमनम्
यदि चैकनिरन्तरसर्वशिवं स्थविरश्च
युवा च शिशुश्च कथम् ॥ १३॥ ननु आ
श्रमवर्णविहीनपरं ननुकारणकर्तृविहीन

परम् ॥ यदि चैकनिरन्तरसर्वशिवमवि
नष्टविनष्टमतिश्च कथम् ॥१४॥ ग्रासिता
ग्रासितं च वितथ्यमिति जनिताजनितं
च वितथ्यमिति॥ यदि चैकनिरन्तरसर्व
शिवमविनाशिविनाशि कथं हि भवेत॥
१५॥पुरुषापुरुषस्य विनष्टमिति वनिता
वनितस्य विनष्टमिति ॥ यदि चैकनिर

न्तरसर्वशिवमविनोदविनोदमतिश्च क
थम् ॥ १६ ॥ यदि मोहविषादविहीन
परो यदि संशयशोकविहीनपरः ॥
यदि चैकनिरन्तरसर्वशिवमहमेति
ममेति कथं च पुनः ॥ १७ ॥ ननु धर्म
विधर्मविनाश इति ननु बन्धविबन्ध
विनाश इति ॥ यदि चैकनिरन्तरसर्व

शिवमिह दुःखविदुःखमतिश्च कथम् ॥
॥ १८ ॥ नहि याज्ञिकयज्ञविभाग इति
न हुताशनवस्तुविभाग इति ॥ यदि
चैकनिरन्तरसर्वशिवं वद कर्मफलानि
भवन्ति कथम् ॥ १९ ॥ ननु शोकवि
शोकविमुक्त इति ननु दर्पविदर्पविमुक्त
इति ॥ यदि चैकनिरन्तरसर्वशिव ननु

अव० रागविरागमातिश्च कथम् ॥ २० ॥ नहि गी०
५३ मोहविमोहविकार इति नहि लोभविलो अ० ६
भविकार इति ॥ यदि चैकनिरन्तरसर्व
शिवं ह्यविवेकविवेकमातिश्च कथम् २१॥
त्वमहं नहि हंत कदाचिदपि कुलजा
तिविचारमसत्यमिति ॥ अहमेव शिवः ५३
परमार्थ इति अभिवादनमत्र करोमि

कथम् ॥ २२ ॥ गुरुशिष्यविचारविशी
र्ण इति उपदेशविचारविशीर्ण इति ॥
अहमेव शिवः परमार्थ इति
अभिवादनमत्र करोमि कथम् ॥ २३ ॥
नहि कल्पितदेहविभाग इति नहि क
ल्पितलोकविभाग इति ॥ अहमेव
शिवः परमार्थ इति अभिवादनमत्र

अव० करोमि कथम् ॥ २४ ॥ सरजो विरजो गी०
५४ न कदाचिदपि ननु निर्मलनिश्चलशुद्ध अ० ६
इति ॥ अहमेव शिवः परमार्थ इति
अभिवादनमत्र करोमि कथम् ॥ २५॥
नहि देहविदेहविकल्प इति अनृतं
चरितं नहि सत्यमिति॥ अहमेव शिवः ५४
परमार्थ इति अभिवादनमत्र करोमि

कथम् ॥ २६ ॥ विन्दति विन्दति
नहि नहि यत्र छन्दोलक्षणं नहि नहि
तत्र ॥ समरसमग्नो भावितपूतः प्रलपति
तत्त्वं परमवधूतः ॥ २७ ॥ इति श्रीद
त्तात्रेयविरचितायामवधूतगीतायां स्वा
मिकार्तिकसंवादे स्वात्मसंवित्त्युपदेशे
मोक्षनिर्णयो नाम षष्ठोऽध्यायः ॥ ६॥

श्रीदत्त उवाच ॥ रथ्याकर्पटविरचि
तकन्थः पुण्यापुण्यविवर्जितपन्थाः ॥
शून्यागारे तिष्ठति नग्नः शुद्धनिरञ्जन
समरसमग्नः ॥ १ ॥ लक्ष्यालक्ष्यविवर्जित
लक्ष्यो युक्तायुक्तविवर्जितदक्षः ॥ केवल
तत्त्वनिरञ्जनपूतो वादविवादः कथमव ५५
धूतः ॥ २ ॥ आशापाशविबन्धनमुक्ताः

शौचाचाराविवर्जितयुक्ताः ॥ एवं सर्ववि
वर्जितसंतस्तत्त्वं शुद्धनिरञ्जनवन्तः ॥
॥ ३ ॥ कथमिह देहविदेहविचारः कथ
मिह रागविरागविचारः ॥ निर्मलनिश्च
लगगनाकारं स्वयमिह तत्त्वं सहजा
कारम्॥४॥ कथमिह तत्त्वं विन्दातियत्र
रूपमरूपं कथमिह तत्र ॥ गगनाकारः

अव० परमो यत्र विषयीकरणं कथमिह तत्र गी०
५६ ॥ ५ ॥ गगनाकारानिरन्तरहंसस्तत्त्ववि अ० ७
शुद्धनिरञ्जनहंसः ॥ एवं कथमिह
भिन्नविभिन्नं बन्धविबन्धविकारविभि
न्नम् ॥ ६ ॥ केवलतत्त्वनिरन्तरसर्वं
योगवियोगौ कथमिह गर्वम् ॥ एवं पर ५६
मनिरंतरसर्वमेवं कथमिह सारविसार

म् ॥ ७ ॥ केवलतत्त्वनिरञ्जनसर्वं गग
नाकारनिरन्तरशुद्धम् ॥ एवं कथमिह
संगविसंगं सत्यं कथमिह रङ्ग विरङ्गम्॥
॥ ८ ॥ योगवियोगै रहितो योगी भोग
विभोगै रहितो भोगी ॥ एवं चरति हि
मन्दंमन्दं मनसा कल्पितसहजानन्द
म् ॥ ९ ॥ बोधविबोधैः सततं युक्तो द्वैता

द्वैतैः कथमिह मुक्तः ॥ सहजो विरजाः
कथमिह योगी शुद्धनिरञ्जनसमरसभो
गी ॥ १०॥ भग्नाभग्नविवर्जितभग्नो लग्ना
लग्नविवर्जितलग्नः ॥ एवं कथमिह सार
विसारः समरसतत्त्वं गगनाकारः॥११॥
सततं सर्वविवर्जितयुक्तः सर्वं तत्त्वविव
र्जितमुक्तः ॥ एवं कथमिह जीवितमर

णं ध्यानाध्यानैः कथमिह करणम् ॥
॥१२॥इन्द्रजालमिदं सर्वं यथा मरुमरी
चिका॥ अखण्डितमनाकारो वर्तते केव
लः शिवः॥ १३ ॥धर्मादौ मोक्षपर्यन्तं
निरीहाः सर्वथा वयम्॥ कथं रागविरागै
श्च कल्पयन्ति विपश्चितः॥ १४॥विन्द
ति विन्दाति नाहि नहि यत्र छन्दोलक्षणं

नहि नहि तत्र ॥ समरसमग्नो भावित
पूतः प्रलपति तत्त्वं परमवधूतः ॥ १५॥
इति श्रीदत्तात्रेयविरचितायाम० स्वामि
कार्तिकसंवादे स्वात्मसंवित्त्युपदेशे
सप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥

श्रीदत्त उवाच ॥ त्वद्यात्रया व्याप
कता हता ते ध्यानेन चेतःपरता हता

ते ॥ स्तुत्या मया वाक्परता हता ते
क्षमस्व नित्यं त्रिविधापराधान् ॥ १ ॥ ॥
कामैरहतधीर्दान्तो मृदुः शुचिरकिंचनः ॥
अनीहो मितभुक् शान्तः स्थिरो मच्छ
रणो मुनिः ॥ २ ॥ अप्रमत्तो गभीरात्मा
धृतिमाञ्जितषड्गुणः ॥ अमानी मा
नदः कल्पो मैत्रः कारुणिकः कविः ॥

॥ ३ ॥ कृपालुरकृतद्रोहस्तितिक्षुः
सर्वदेहिनाम् ॥ सत्यसारेऽनवद्यात्मा
समः सर्वोपकारकः ॥ ४ ॥ अवधूत
लक्षणं वर्णैर्ज्ञातव्यं भगवत्तमैः ॥ वेद
वर्णार्थतत्त्वज्ञैर्वेदवेदान्तवादिभिः ॥ ५॥
आशापाशविनिर्मुक्त आदिमध्यान्तनि
र्मलः॥ आनन्दे वर्तते नित्यमकारं तस्य

लक्षणम् ॥ ६ ॥ वासना वर्जिता येन
वक्तव्यं च निरामयम् ॥ वर्तमानेषु वर्तें
त वकारं तस्य लक्षणम् ॥७॥ धूलिधूस
रगात्राणि धूतचित्तो निरामयः॥ धारणा
ध्यानानिर्मुक्तो धूकारस्तस्य लक्षणम् ॥
॥ ८ ॥ तत्त्वचिंता धृता येन चिंताचेष्टा
विवर्जितः ॥ तमोहंकारनिर्मुक्तस्तका

रस्तस्य लक्षणम् ॥९॥आत्मानं चामृतं
हित्वा अभिन्नं मोक्षमव्ययम् ॥ गतो हि
कुत्सितः काको वर्तते नरकं प्रति॥१०॥
मनसा कर्मणा वाचा त्यज्यतां मृगलो
चने॥न ते स्वर्गोऽपवर्गो वा सानन्दं हृद
यं यदि॥११॥न जानामि कथं तेन निर्मि
ता मृगलोचना॥ विश्वासघातकीं विद्धि

स्वर्गमोक्षसुखार्गलाम् ॥ १२ ॥ मूत्रशो
णितदुर्गन्धे ह्यमेध्यद्वारदूषिते ॥ चर्मकु
ण्डे ये रमन्ते ते लिप्यन्ते न संशयः ॥
॥ १३ ॥ कौटिल्यदम्भसंयुक्ता सत्यशौ
चविवर्जिता ॥ केनापि निर्मिता नारी
बन्धनं सर्वदेहिनाम् ॥ १४ ॥ त्रैलोक्य
जननी धात्री सा भगी नरको ध्रुवम् ॥

तस्या जातो रतस्तत्र हाहा संसारसं
स्थितिः ॥ १५ ॥ जानामि नरकं नारीं
ध्रुवं जानामि बन्धनम् ॥ यस्या जातो
रतस्तत्र पुनस्तत्रैव धावति ॥ १६ ॥ भ
गादिकुचपर्यंतं संविद्धि नरकार्णवम् ॥
ये रमन्ते पुनस्तत्र तरन्ति नरकं कथम्
॥१७ ॥विष्ठादिनरकं घोरं भगं च परि

निर्मितम् ॥ किमु पश्यसि रे चित्त कथं
तत्रैव धावसि ॥ १८ ॥ भगेन चर्मकु
ण्डेन दुर्गन्धेन व्रणेन च ॥ खण्डितं हि
जगत्सर्वं सदेवासुरमानुषम् ॥ १९॥ दे
हार्णवे महाघोरे पूरितं चैव शोणितम् ॥
केनापि निर्मिता नारी भगं चैव अधोमु
खम् ॥२०॥ अन्तरे नरकं विद्धि कौटि

ल्यं बाह्यमण्डितम् ॥ललितामिह पश्यं
ति महामन्त्रविरोधिनीम् ॥ २१॥ अज्ञा
त्वा जीवितं लब्धं भवस्तत्रैव देहिनाम्
अहो जातो रतस्तत्र अहो भवविडम्ब
ना॥२२ ॥ तत्र मुग्धा रमन्ते च सदेवा
सुरमानवाः ॥ ते यान्ति नरकं घोरं
सत्यमेव न संशयः ॥ २३ ॥ अग्निकु

ण्डसमा नारी घृतकुम्भसमो नरः ॥
संसर्गेण विलीयेत तस्मात्तां परिवर्जये
त् ॥ २४ ॥ गौडी माध्वी तथा पैष्टी वि
ज्ञेया त्रिविधा सुरा ॥ चतुर्थी स्त्री सुरा
ज्ञेया ययेदं मोहितं जगत् ॥ २५ ॥ म
द्यपानं महापापं नारीसंगस्तथैव च ॥
तस्माद्द्वयं परित्यज्य तत्त्वनिष्ठो भवे

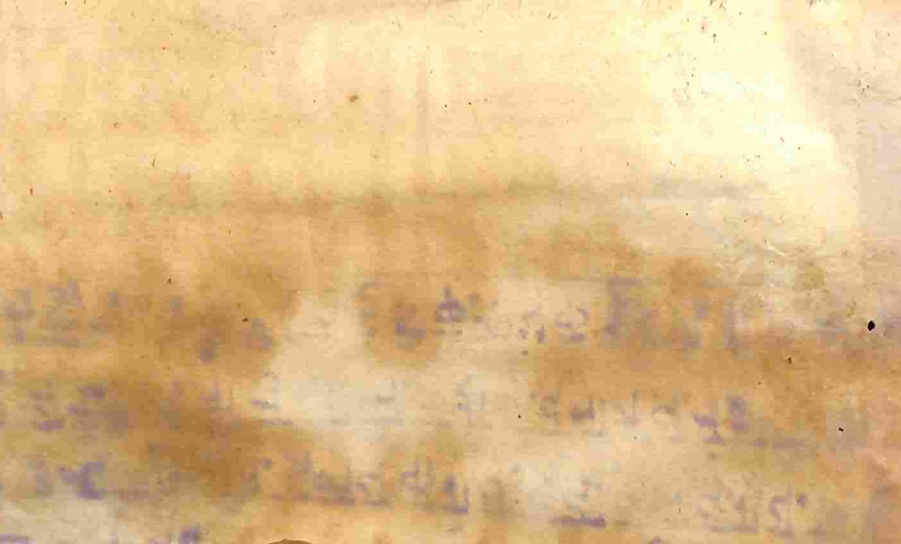
न्मुनिः ॥ २६ ॥ चित्ताक्रान्तं धातुबद्धं
शरीरं नष्टे चित्ते धातवो यान्ति नाशम्
तस्माच्चित्तं सर्वतो रक्षणीयं स्वस्थे चित्ते
बुद्धयः संभवन्ति ॥ २७ ॥ दत्तात्रेयाव
धूतेन निर्मितानन्दरूपिणा ॥ ये पठ
न्ति च शृण्वन्ति तेषां नैव पुनर्भवः ॥
॥ २८ ॥ इति श्रीदत्तात्रेयकृतायामवधू

तगीतायां स्वामिकार्तिकसंवादे स्वात्मसंवित्त्युपदेशोऽष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥

इदं पुस्तकं श्रीकृष्णदासात्मजक्षेमराजेन मुंबय्यां
स्वकीये "श्रीवेङ्कटेश्वरा"ख्यमुद्रालयेंऽकितम् ।
संवत् १९६३ शके १८२८.

इति

अवधूतगीता समाप्ता ।



ा ॐ ॥ श्रीं ब्रह्म परमात्मने नमः ॥ ॐ [illegible]

ॐ अच्यु[illegible]. प्रलय कराय. ब्रह्मदारिद्राय. [illegible]

[illegible] तुकानि. दर्शीय. दत्तात्रेय [illegible]

[illegible] (लांघ्रि कं. राथंक [illegible]

